

اساطیر سرحد پوستان آمریکای شمالی

نوشته

کوتایی بورلند

ترجمہ

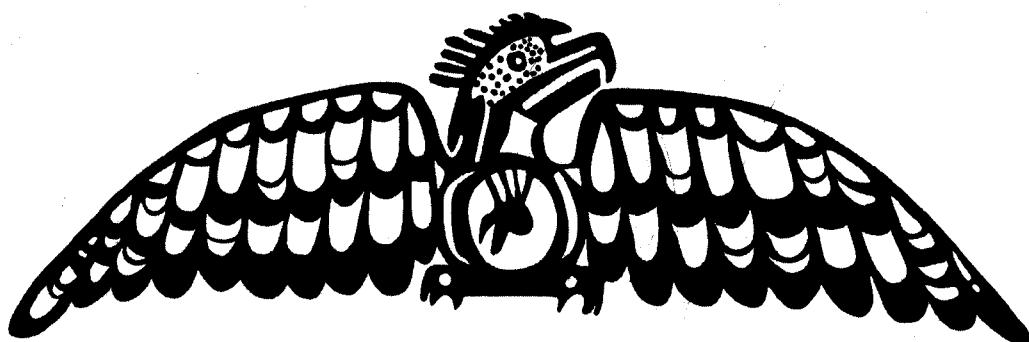
محمد یوسف جلان فرشتی

مکار انتشارات

شناخت اساطیر
کتاب نوزدهم

اساطیر سرخ پوستان
آمریکای شمالی

برای ارجمندانه:

دکتر علیرضا حسن‌زاده

دکتر سمیه کریمی

اساطیر سرخ پستان آمریکایی شما

نوشته
کوتایی بورلند

ترجمه
محمدحسین باجلان فخری

انتشارات اساطیر

۶۰۰

Burland, Cottie Arthur. سرشناسه: بورلند، کوتای آرتور، ۱۹۰۵ - ۱۹۸۳ م.

هشوان و نام پدیدآورنده: اساطیر سرخپستان آمریکای شمالی / تألیف کوتای بورلند؛ ترجمه محمدحسین باجلان فرخی.

مشخصات نشر: تهران: اساطیر، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۲۶۴ ص: مصور (انتشارات اساطیر، ۶۰۰)

شابک: ۰ - ۵۲۹ - ۳۳۱ - ۹۶۴ - ISBN ۹۷۸ - ۰

فهرستنويسي براساس اطلاعات فبيا

عنوان اصلی:

North American Indian Mythology. موضوع: اساطير سرخپستان آمریکای شمالی

Indian Mythology – North America. شناسه افزوده: باجلان فرخی، محمدحسین، ۱۳۱۷ - ، مترجم.

ردهبندي کنگره: ۴ ب ۵الف / E۹۸

ردهبندي ديوسي: ۲۹۹ / ۰۷

شماره کتابشناسي ملي: ۵۵۴۸۹۴۲

قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان

کتابخانه ملی ایران

اساطير سرخپستان آمریکای شمالی
تأليف: کوتای بورلند
ترجمه: محمدحسین باجلان فرخی
چاپ اول: ۱۳۹۸
حروفچيني: نصرتى
ليتوگرافى: طيفنگار
چاپ: ديبا
شمارگان: ۵۵۰ نسخه
شابک: ۰ - ۵۲۹ - ۳۳۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

دفتر مرکزی: ميدان فردوسى، ابتداي ايرانشهر، ساختمان ۱۰ (پلاک ۸ جدید)
نمایشگاه کتاب اساطير: کريمخان، بين ايرانشهر و ماشهر، پلاک ۱۲۸
تلفن: ۸۸۳۰۱۹۸۵ - ۸۸۳۲۱۴۷۳ - ۰۱۴۸

The flyer.

فهرست مطالب

۱۷	□ پیش‌گفتار
۲۰	اسکان در عصر پلیستوسن پسین
۳۱	مردمانِ اسکیمو.
۳۳	شمن
۳۴	دنیای ارواح
۳۶	سیدنا
۳۷	ارواحِ نیاکان
۳۹	مردمانِ آسمان.
۴۰	داستان‌هایی از اسکیموهای لا برادر
۴۳	ماهیگیران سواحلِ شمال غربی
۴۶	زنده‌گی در دهکده
۴۷	توتم
۴۸	تندیس سنگی و چوبین
۴۸	ماهیان آزاد
۵۱	جشن پاتلاج
۵۵	مراسم
۵۷	خدایان اصلی
۵۸	ارواح نیمه خدا
۶۰	خرس مادر
۷۰	کلاغ سیاه شعبدۀ باز
۷۱	کلاغ و ماه
۷۴	بانوی گیسو بلند

۷۶	تندر پرنده.....
۷۷	کرم شگفت‌انگیز.....
۷۸	والهای قاتل.....
۸۰	قهرمان اسطوره‌نی.....
۸۵	پسرِ تنبیل.....
۸۹	شکارچیان جنگل‌های شمال.....
۹۰	مردمان کری.....
۹۰	ارواح نیاکان.....
۹۲	ارواح باروری و حاصلخیزی.....
۹۳	اسطوره‌های ستاره‌گان و فصل‌ها.....
۹۴	جشن‌های روستایی.....
۹۵	ویسگاتکاک و آفرینش جهان.....
۹۷	برادران آفرینشده جهان.....
۱۰۱	کشتکاران بیشه‌زارهای شرقی.....
۱۰۲	اهمیت کشاورزی.....
۱۰۴	باورهای مردمان ایروکوئی.....
۱۰۸	کمریندهای وَم بِم.....
۱۰۹	روح برتر.....
۱۱۰	جشن‌های کشاورزی.....
۱۱۲	آفرینش جهان.....
۱۱۵	اساطیر نجومی.....
۱۱۵	دوقلوهای ویرانگر و آفرینشده.....
۱۱۷	قدرت‌های سهیر.....
۱۱۸	ارواح زمین و آسمان.....
۱۲۰	شکارچی و عقاب.....
۱۲۳	شکارچیان بوقالو در دشت‌ها.....
۱۲۴	ارواح بوقالو.....
۱۲۴	زندگی قبیله‌نی.....
۱۲۶	جشن‌های بزرگ.....

۱۲۸	ارواح آسمان.....
۱۲۹	نسارو و آفرینش جهان.....
۱۳۴	خرجین دارو.....
۱۳۴	گره درخت.....
۱۴۰	مراسم اکی پا.....
۱۴۱	تنه مرد.....
۱۴۵	جامه نوبتادی.....
۱۴۹	پاونی.....
۱۵۱	اسطورة ستاره بامداد.....
۱۵۲	سبد ماه.....
۱۵۹	شکارچیان صحرای بزرگ.....
۱۶۰	قبایل ناواهو.....
۱۶۱	شمن.....
۱۶۲	نقاشی های شنی ناواهو.....
۱۶۳	مونتزوما.....
۱۶۴	اسطورة خروج.....
۱۷۰	نیاز به مرگ.....
۱۷۰	پراکنده شدن قبایل.....
۱۷۲	فرا رسیدن بلایا.....
۱۸۲	فرونوی گرفتن دیگر باره مردمان جهان.....
۱۸۴	زیباورد آوا.....
۱۹۳	موند پیلدرها یا خرپشته سازان جنوب شرقی.....
۱۹۴	مردمان ناتجز.....
۱۹۶	مردمان کریک.....
۱۹۷	دستیابی به آتش.....
۱۹۹	خاستگاه تباکو.....
۲۰۰	خاستگاه ذرت.....
۲۰۳	توфан.....
۲۰۶	سرهای غلتان.....

۲۱۱	ساکنان مساهما
۲۱۴	زندگی در پونبلو
۲۱۵	پیشه‌های پونبلو
۲۱۸	آفریش جهان
۲۲۸	انسان‌ها و جهان پیرامون آنان
۲۳۳	گذشته و آینده
۲۴۱	خدايان و ارواح اصلی آمریکای شمالی
۲۴۱	اسکیمبو
۲۴۱	ساحلی شمال غربی اقیانوس آرام
۲۴۲	جنگل شمالی
۲۴۲	بیشزارهای شرقی
۲۴۳	فلات بزرگ
۲۴۴	صحرای بزرگ
۲۴۴	جنوب شرقی
۲۴۵	پونبلو
۲۴۹	كتاب‌نامه
۲۵۳	نمایه

فهرست تصاویر

۴۹	..... زن اسکیمو	۲۵	..... ۱
۵۰	..... دسته کارد	۲۶	..... ۲
۵۴	..... تندیس مورد داش در پاتلاج	۲۷	..... ۳
۵۵	..... شمن در حال جذبه	۲۸	..... ۴
۵۶	..... صورتک بزرگ مادر سوت زن	۲۹	..... ۵
۵۸	..... صورتک رقص	۳۰	..... ۶
۶۰	..... دایره زنگی	۳۱	..... ۷
۶۲	..... پتوی هایداها	۳۲	..... ۸
۶۳	..... نیم تندیس تقابدار اسکیمو	۳۳	..... ۹
۶۴	..... صورتک نماد زن	۳۴	..... ۱۰
۶۵	..... ماهی چوینن تلینگیت	۳۵	..... ۱۱
۶۶	..... پوست طبل منقوش	۳۶	..... ۱۲
۶۷	..... تندیس رفیسونت	۳۷	..... ۱۳
۶۸	..... کلاه راز دریا	۳۸	..... ۱۴
۶۹	..... چوب ستون توتم	۳۹	..... ۱۵
۷۱	..... انسانی با پوشک خرس	۴۰	..... ۱۶
۷۳	..... تندیس رنج رفیسونت	۴۱	..... ۱۷
۷۵	..... وال قاتل	۴۲	..... ۱۸
۷۷	..... کودک مرد نوتکاساند	۴۳	..... ۱۹
۷۹	..... جفجهه های سرخپوستان	۴۴	..... ۲۰
۸۰	..... گور سنگ هایدا	۴۵	..... ۲۱
۸۲	..... انسان کلاح گروتسک	۴۶	..... ۲۲
۸۴	..... جفجهه شمن	۴۷	..... ۲۳
		۵	..... ۲۴
		۶	..... ۲۵
		۱۵	..... ۲۶
		۱۷	..... ۲۷
		۱۹	..... ۲۸
		۲۴	..... ۲۹
		۲۵	..... ۳۰
		۲۶	..... ۳۱
		۲۷	..... ۳۲
		۲۸	..... ۳۳
		۲۹	..... ۳۴
		۳۱	..... ۳۵
		۳۲	..... ۳۶
		۳۳	..... ۳۷
		۳۴	..... ۳۸
		۳۵	..... ۳۹
		۳۶	..... ۴۰
		۳۷	..... ۴۱
		۳۸	..... ۴۲
		۳۹	..... ۴۳
		۴۰	..... ۴۴
		۴۱	..... ۴۵
		۴۲	..... ۴۶
		۴۳	..... ۴۷

۱۳۵ - وسیله حمل نوزاد با فیش جهت‌های جهان	۸۰	۴۸ - چماق برده گش
۱۳۷ - صورتک چهره دروغین	۸۱	۴۹
۱۳۸ - پوست منقوش بوفالو	۸۲	۵۰ - زیستگاه شکارچیان جنگل‌های شمال
۱۳۹ - پوست بوفالوی منقوش	۸۳	۵۱ - صندوق دستساخت چیپه وا
۱۴۰ - دورص آیینی سرخپوستی	۸۴	۵۲ - غلاف کارد قبایل جنگلی
۱۴۱ - رقص بوفالو در دشت بزرگ	۸۵	۵۳ - طبل کری با آرایه مرغ تندر
۱۴۲ - رقص بوفالو در دشت بزرگ	۸۶	۵۴ - عروسک افسونگری چیپه وا
۱۴۳ - حکیم و شمن قبیله	۸۷	۵۵ - طبل جعبه‌منی هایدا
۱۴۴ - چچق سنگی	۸۸	۵۶ - خرجین داروی الگن کین
۱۴۵ - داریست مرگ	۸۹	۵۷
۱۴۶ - جامه شیع	۹۰	۵۸ - محدوده زیستگاه کشتکاران پیشه‌زارهای شرقی
۱۴۷ - روکش سپر منقوش	۹۱	۵۹ - وم پم مدور ساچم
۱۴۸ - گردن بند و صدری آپاچی	۹۲	۶۰ - وم پم نگهدار خاطرات
۱۴۹ - طبل پوست بوفالو	۹۳	۶۱ - صورتک چوبین
۱۵۰ -	۹۴	۶۲ - مرغ تندر دستساخت هایدا
۱۵۱ - روکش سپر منقوش	۹۵	۶۳ - صورتک ایروکویی
۱۵۲ - شن نگاره	۹۶	۶۴ - صورتک سرگوزن شمالی
۱۵۳ - سپر چرمی کوچیز	۹۷	۶۵ - چماق چوبین سده هفده
۱۵۴ - شن نگاره رطوبت در کوهستان	۹۸	۶۶ - جامه بازنمود خرس
۱۵۵ - کلاه با نقش هیولا	۹۹	۶۷ - باریند اسیرکش
۱۵۶ - سبد دستباف	۱۰۰	۶۸ - نیوفرانس
۱۵۷ - نقره کارهای باشندگان فراتیبی	۱۰۱	۶۹ - هنگ یا روح تندر
۱۵۸ - نیم تن آپاچی	۱۰۲	۷۰ - نقاب چوبین ایروکویی
۱۵۹ - پوشک منقوش آپاچی	۱۰۳	۷۱ - رقص سرخپوست
۱۶۰ - شن نگاره های روح تیرانداز	۱۰۴	۷۲ -
۱۶۱ - طلس آسمان پدر و زمین مادر	۱۰۵	۷۳ -
۱۶۲ - زیورهای نقره	۱۰۶	۷۴ - زیستگاه شکارچیان بوفالو
۱۶۳ - رقص سرخپوستان ماندان	۱۰۷	۷۵ - رقص سگ
۱۶۴ - دستساخت های سرخپوستان دشتی	۱۰۸	۷۶ - رقص خورشید
۱۶۵ - شن نگاره طلس تیراندازی	۱۰۹	۷۷ - پوشک شکارچیان بوفالو
۱۶۶ - سرديس چوب ستون	۱۱۰	۷۸ - چچق سرخپوست سیوکس
۱۶۷ - زیورهای نقره	۱۱۱	۷۹ - سپر سرخپوست کرگو
۱۶۸ -	۱۱۲	
۱۶۹ -	۱۱۳	

۱۳۴ - سرخپوست رنگ آمیزی شده	۲۱۶	۱۱۴ - تصویر بردازی دختری که خرس شد .	۱۸۸
۱۳۵ - صدف تعویذ	۲۱۸	۱۱۵ - نقش سرخپوست بر سبد	۱۸۹
۱۳۶ - سه سرخپوست جنوب شرقی	۲۲۰	۱۱۶ - سینی دستباف	۱۹۰
۱۳۷ - عصای رقص سرخپوست هوی	۲۲۱	۱۱۷ - باز تولید شن نگاره بر پارچه	۱۹۱
۱۳۸ - تندیس پرنده‌منی از بازالت با آرایه فیروزه ..	۲۲۳	۱۱۸ - باز تولید شن نگاره آوای تکرگ	۱۹۲
۱۳۹ - چپق سنگی	۲۲۴	۱۱۹ -	۱۹۳
۱۴۰ - سردیس و صدف‌کنده کاری متاثراز هزار تک	۲۲۵	۱۲۰ - زیستگاه خریشته سازان در جنوب شرقی	۱۹۳
۱۴۱ و ۱۴۲ - دو تندیس چوپین خدای جنگ	۲۲۷	۱۲۱ - صدف حلزون کنده کاری شده	۱۹۶
۱۴۳ - فتیش کوزه افسونگری	۲۲۸	۱۲۲ - خریشته اژدر مار بزرگ	۱۹۷
۱۴۴ - عروسک‌های کاچینا	۲۲۹	۱۲۳ - سرچپق سنگی	۱۹۸
۱۴۵ - کاچیناهای کاروان و مانا	۲۳۰	۱۲۴ - جامه پوهاتان	۱۹۹
۱۴۶ - کوزه آب سرخپوست پونبلو	۲۳۱	۱۲۵ - صورتک سنگی	۲۰۱
۱۴۷ - روح در هنر مدرن اسکیمو	۲۳۳	۱۲۶ - مراسم نگهداری مردگان ناتچز	۲۰۲
۱۴۸ - تصویر این مردمان یا کاها نان پونبلو	۲۳۵	۱۲۷ - جغجغه و ظرف دارو	۲۰۴
۱۴۹ - تصویر مراسم اسموکی	۲۳۶	۱۲۸ - سردیس دارای شاخ گوزن	۲۰۶
۱۵۰ - تندیسک چوپین روح خبیث	۲۳۷	۱۲۹/۱ و ۱۲۹/۲ - سرچپق‌های هوپ ول	۲۰۷
۱۵۱ - جغد افسونگر	۲۳۹	۱۳۰ - روستای ساکنان مساحا	۲۱۱
۱۵۲ - شکار بوفالو در هنر مدرن	۲۴۰	۱۳۱ - زیستگاه ساکنان مساحا	۲۱۲
۱۵۳ -	۲۴۱	۱۳۲ - اثربوت تو یا عروسک کاچینا	۲۱۳
۱۵۴ -	۲۴۷	۱۳۳ - کاچیناهای زنبور عسل	۲۱۴

۳- صورتک و ترکیبی چوبین از سرخپوستان ایس درونکوور. نمود هیولایی دریایی با تاج اردک بر فراز سر یک انسان. مورد کاربرد در مراسم رقص بهاره، با هیأتی ترسبار برای کشاندن ماهیان آزاد به نزدیک ساحل.

یادداشت نویسنده

فرهنگ سرخپوستان آمریکای شمالی گستره‌ئی ویژه از کارهای انسان را دربر می‌گیرد. این فرهنگ در مقایسه با فرهنگ‌های دنیای باستان درگیرگرندۀ جامعه‌هایی از دیرینه سنگی نهایی، قابل مقایسه با ماگدالنی فرانسه، تانوسنگی نهایی که می‌توان آن را با فرهنگ کهن‌ترین شهرهای خاورمیانه و شهرهای پیش از توفان میان رودان مقایسه کرد. در آمریکای شمالی سخن از اسطوره‌هایی که با زنده‌گانی سرخپوستان پیوند دارد و بازتاب شیوه‌گم شده در سنت اروپایی و آسیایی است که بازرفای مه آلود پیش از تاریخ این مردمان ارتباط دارد.

در این کتاب نشانه‌های دنبال شده کهن الگوی خدایان از گذشته تا حال را پی‌گیری و قدرت‌های فراتطیعی مبهم، زمین مادر و سیمای ناشناخته و جهانی شعبدۀ باز کهن رانیز مورد توجه قرار می‌دهد. در حد فاصل این قدرت‌های برتر و انسان‌ها ارواح بدکنش یا نیکوکار قرار دارند: ارواحی که برخی از آنان ارواح حیوانات [یادمان زنده‌گانی متکی بر شکار] و گروه دیگر بازیستارِ کشاورزی و ارواح

نباتات، به ویژه نبات ایزدان ذرت و غلات، خورشید، ماه و دو قلوهای ستاره بامداد و شامگاه پیوند می‌یابند تا یادآور خاستگاه خدایان آسمانی باشند. در توجه به گذرهای تمدن افسانه‌هایی رامی‌یابیم که از جهان زیرزمین سخن می‌گویند و در این روایت‌ها اسطوره‌های ماهرانه خروج و آفرینش ما را شگفت‌زده می‌سازد و آنچه دست یافتنی است نمونه‌هایی است که از دل صدھا روایت برآمده است.

این گزارش گزیده‌ئی است از مأخذ کهن‌تر، چراکه چنان روایت‌هایی با خاطر و جان سرخپوستان آغازین نزدیک‌تر است. برترین مأخذ بسیاری از افسانه‌های روایتی اسکیموها بسرگرفته از انتشارات دپارتمان مساعدة کانادا Canadian Department of mines و به ویژه آثار دکتر ماریوس باریبو Marius Barbeau، و در Bureau of زمینه اکثر اسطوره‌های ایالات متحده انتشارات دفتر فوم‌شناسی آمریکا American ethnology، انتیتو اسمنیتسون Smithsonian institution مورد توجه بوده است.

۴ - پتوی دستبافت چیلکات chilkat [از سرخپوستان پوئیلو در جنوب شرقی آلاسکا زیرشاخه Tlingit] با نقش تکراری وال قاتل. این گونه از نقش‌ها به موتیف هوکر Hocker مشهور و شکل متمایز آن سیمایی با اندام گسترده به شیوه غوک است.

پیش گفتار

قاره آمریکای شمالی مثلثی بزرگ و ناهموار است که گستره آن از يخ پهنه شمالی تا سرزمین‌های زیرقاره کالیفرنیا و فلوریدا ادامه دارد. در غرب زنجیره کوه‌هایی بزرگ از شمال تا جنوب ادامه دارد و با دره‌ئی خشک در همسایه‌گی یوتا به دوقلمرو تقسیم می‌شود. بر سواحل شرقی سلسله کوه‌های کهن تر آپالاچین و در شمال، جلگه‌ئی پست و خرسنگی به نام سپرالگونکین قرار دارد. بین این قلمروهای کوهستانی بزرگ دشت‌های رسوی دره میسی سی پی و میسوری و ناحیه مرغزار قرار گرفته است. در جهت شمال طی آخرین دوره یخبندان دشت‌هایی پدیدار شده و تپه‌های کوتاه شنی پدید آمده از یخ‌رفته‌ای پیچالی سدآبراه‌هایی است که دریاچه‌های بزرگ و خلیج هودسن را شکل داده است. درون این حوزه گسترده حصارهای طبیعی اندکی وجود دارد که عبور انسان را دشوار می‌سازد. داده‌های موجود گویای آن است که انسان در مرحله شکارگران دیرینه سنگی یعنی

مرحله‌ئی شبیه دوره اورینیاک و ماگدالنی ([۲] جهان پیش از تاریخ از دیدگاهی نو، نشر دنیای مادر) در اروپای غربی، به آمریکا راه یافت؛ اما کهن‌ترین دوره مهاجرت انسان به آمریکا هنوز هم در ابهام است. یافته‌های بخش مرکزی آمریکای شمالی از آشنائی شکارچیان آن منطقه با آتش و طبیع گوشت و غذا حدود ۵۰۰۰۰ سال پیش بود و یافته‌های اندک از دوره پایان آخرین یخبندان یعنی حدود ۱۲۰۰۰ سال پیش از گسترش مهاجرت سخن می‌گوید. مسیر مهاجرت از تنگه برینگ و در دوره آخرین یخبندان این منطقه از سطح دریا بالاتر و پلی زمینی به وسعت حدود دویست مایل منطقه‌ئی بسیار سرد اما معبیر شکارچیان عصر بخ بود و زنجیره کوه‌ها در زیریخ پهنه‌ئی قرار داشت که در امتداد حاشیه شرقی کوه‌های راکی به دشت‌های وسیعی هدایت می‌شد که معبیر فاقد بخ و دارای سرمای گزنده و خشک و گذرگاه شکارچیان در حرکت به سوی مناطق معتدل بود.

طی میلیون‌ها سال حیوانات در آمریکا فزوئی گرفت و چنان سرزمهینی برای شکارچیان بی‌تر دید سرزمهینی آرمانی بود. در روایت‌های افسانه‌ئی سرخپوستان از اشاره بدین دوران بسیار کهن نشانی نیست و تنها در یک یا دو روایت سرخپوستان ناسکوپا Nascopie در لا برادر سخن از باشندگانی است که می‌توانستند درختان را بر زمین افکتند. شاید این اشاره به ماموت‌هایی است که مسافران اروپایی و ازان شمار مسافران اسکاندیناوی سواحل نیوفانلند و لا برادر که در جستجوی چوب برای کاربرد در اقاماتگاه‌های گرینلند بودند ردپای آنها را طی چهار صد سال از ۱۰۰۲ به بعد در این افسانه‌های سرخپوستان یافتند. این امکان نیز وجود دارد که سرخپوستان در دیدار مسافران اسکاندیناوی از طریق آنان از وجود فیل در سرزمین‌های دیگر آگاه و اشاره آنها بدین باشندگان متاثر از این آشنایی است.

در روایتی از منطقه فلات بزرگ سخن از اژدرماری آبرزی است که رودها را می‌بلعد و شاید این [همانند افسانه‌های مشابه اژدهایان در ایران و چین که رودها را سد می‌کنند] اشاره به دوره خشکسالی ناگهانی و کوچ و مهاجرت در قلمرو جنوب غربی ایالات متحده در سال‌های حدود سده دوازده و سیزده میلادی است.

[چنین می‌نماید که نخستین حضور انسان در دنیای نو در مرحله پیدایی پلیستوسن فوقاری (یا پسین) تحقق یافت. دیرین سرخپوستان Paleo-indian در

دسته‌های کوچک و با فناوری فقیر به آمریکا راه یافتند. با این همه سرخپستان در اواخر عصر پلثیستوسن در سراسر آمریکا گسترش یافتند و در اواسط سده دهم پیش از میلاد به شیلی مرکزی و در نیمه‌های سده نهم پیش از میلاد به تنگه ماژلان رسیدند. گسترش این گروه‌ها هم‌پایی مهارت آنان در سازگاری با گستره وسیعی از شرایط اقلیمی متفاوت سرزمین‌های خشک و نیز منطقه‌هایی همراه بود که بر اثر ذوب و انباشت لایه‌های یخ آمریکای شمالی پدید آمده و سرخپستان در این منطقه‌ها از طریق صید و جستجو و گردآوری خوراک زنده‌گی می‌کردند. این مردمان در منطقه قطبی از تنگه بربینگ تا لابرادو و گرین لند نظامهای بدوى اما کارآمدی را برای ماهیگیری و شکار حیوانات پستاندار پدید آوردند و توانستند

۵ - سردیس سفالی یافته شده از بقایای اقامتگاه‌هایی به قدمت حدود ۵۰۰۰ سال در نزدیکی کانسیل گرو Concil Grove در کانزاس

در چنان شرایطی دوام آورند. در دهه‌های اخیر کمک‌های فنی و اجتماعی کشورهای صنعتی به ماهیگیران و شکارچیان قطبی و ارسال ابزارهای صید کارآمد، اعزام گروه‌های کارشناس، آموزش و ارسال دارو تاییدکننده امکان ادامه زیست در منطقه‌ها قطبی از طریق ماهیگیری و شکار است.

ساکنان منطقه‌های معتدل و بیش از آن منطقه‌های قاره آمریکا از امکانات گستردتری برخوردار و طی دوره نوگرماهی شرایط زیست محیطی یا اکوسیستم متفاوتی پدید آمد که طی مرحله معیشت متکی بر اسکان، گسترش بیشتر یافت. معیشت متکی بر شکار در منطقه‌های جلگه‌ئی ادامه یافت و در مناطقی که از شرایط مناسب‌تری برخوردار بود مثلاً در کناره رودهای شمال غربی آمریکای شمالی ماهیگیری از اهمیت بیشتری برخوردار بود. از سوی دیگر جالب‌ترین

پدیده عصر نو افزایش سهم نباتات در معیشت بود. سرخپوستان آمریکا هرگز به اندازه کافی با دامداری مأнос نشدند و هم بدین دلیل است که بقایای حیوانات اهلی شده بسیار محدود است. پیش از این سگ در زنده‌گی این مردمان از نقشی خاص برخوردار ویکی از حیواناتی بود که به معنی واقعی آن را اهلی کردند؛ و از دیگر حیوانات اهلی شده مزید بر بوقلمون می‌توان از لاماهاي جبال آند و آلپاکانام برد. منبع فراوان‌تر و مطمئن‌تر مواد غذائی جنبه نباتی داشت. جامعه‌هایی که تا بدان حد شگفتی فاتحان اسپانیولی را برانگیخت باکشت و اصلاح شرایط رویش نباتات رشد یافته بود. مراحلی که طی آن این پیشرفت میسر شد رئوس این گزارش را تشکیل می‌دهد و قلمروهای گستردۀ‌تری که روند رشد در آن‌ها کندر و توسعه اجتماع آنان در حد زنده‌گی قبیله‌ئی کوچک، جوامع دهکده‌ئی یا شکارچی - جوینده خوراک باقی ماند...

اسکان در عصر پلیستوسن پسین

پژوهش‌های انجام شده گویای آن است که از نیمه سده هفده ق. م. به بعد جمعیت‌پذیری دنیای جدید از طریق تنگه بربینگ انجام یافته است. خویشاوندی جسمانی سرخپوستان آمریکا و مردمان مغول تبار آسیای شرقی کاملاً آشکار است. هر دو قوم کمابیش از مشترکات بنیادینی چون پوست زرد یا قهوه‌ئی متمایل به سرخ، چشمان قهوه‌ئی، موهای صاف سیاه، جمجمه پهن و استخوان‌های برجسته گونه برخوردارند. از سوی دیگر از آن جا که کهن‌ترین جمجمه‌های یافته شده در دنیای جدید و از مینه سوتا و آریزونا تا شرق بروزیل یا تنگه ماژلان غالباً از نوع کله دراز هستند، مهاجرت خاستگاهی سرخپوستان آمریکا از شمال شرقی سیبری باید پیش از پراکنده‌گی مغول‌ها تا اقصای حاشیه شمال آسیا انجام یافته باشد. نتیجه آن که صفات موروثی مغولی در مراحل بعدی مهاجرت در ترکیب نژاد سرخپوستان آمریکا تاثیر نهاده است. انسان‌شناسان جسمانی وجود طیف‌های متفاوت و قابل مشاهده نژادی ساکنان بومی دنیای جدید را با روش‌های متفاوت تفسیر می‌کنند. برخی وجود گروه‌های اصلی را ناشی از تهاجمات جداگانه یا مراحل مهاجرت

می دانند و گروه دیگر تفاوت های منطقه‌ئی را متأثر از همسازی با شرایط گوناگون زیست محیطی، بوم شناختی، می دانند؛ و با آن که در هر دونظر حقیقتی نهفته است اما عامل تعیین کننده همانا عامل زیست محیطی است. واقعیت آن است که اسکیموهای منطقه قطبی و در درجه‌ئی پایین‌تر سرخپستان غرب منطقه زیرقطبی هر دو از نظر نژادی و تجهیزات مادی با خویشاوندان آسیای خود قرابت نزدیک دارند و این ویژه‌گی متأثر از حرکات قومی در گذشته دور است. با این همه به تأکید باید گفت محیط‌هایی که این مردمان خود را با آن سازگار کردند از گونه‌هایی خاص بود: تفاوت‌های سرخپستان دشتی و سرخپستان آپاچی به ترتیب متأثر از زندگی در منطقه‌ها جلگه‌ئی و جنگلی شمال آمریکا و سرخپستان آمازونی متأثر از شرایط زندگی در حوزه همین رود بزرگ است.

از برخی جهات غالب ترین این گروه‌ها گروه سونورا sonora یا گروهی است که قلمرو پوئبلو pueblo در جنوب غربی آمریکای شمالی، آمریکای مرکزی و نواحی آند در آمریکای جنوبی را تصرف کردند: در این جا عامل یگانه‌گی محیطی بیش از عامل جغرافیایی، عامل اقتصادی و به ویژه کشت ذرت بود؛ و چنین می‌نماید که از میان جهش‌های تکوینی برای بقا منتخب آن‌هایی است که با شرایط حاکم، اعم از اقتصادی یا فیزیکی، همساز شده است.

گذر از آسیا و مهاجرت به جانب آمریکای شمالی، به احتمال زیاد در مرحله‌ئی خاص از دوران یخبندان تحقق یافت. ۳۵ متر فروکش دریاکافی بود تا جانی را که اکنون تنگه‌ئی به عرض ۸۰ کیلومتر با جریان شدید بین های زمستانی برآشته و دیگرگون و از آن پلی زمینی و عریض پدید آورد. شکل‌گیری جلگه بربنگ به گونه‌ئی بخش‌های بی‌یخ سیبری، آلاسکا و یوکن را به هم پیوند داد و در چنین شرایطی پیش از عبور انسان گله‌هایی از گونه‌های مختلف حیوانات گیاهخوار به دنیای جدید کوچ کردند. قرارگاه‌های ساحلی رود اللوکر و یوکن در بردارنده ابزار دستساختی است که با تکنیک ابزارهای ورق سنگی از استخوان‌های اعضاء ماموت، مشط یا شانه دست و پای اسب و شاخ‌گوزن شمالی ساخته شده‌اند. از این شمار می‌توان از شاخک‌هایی یاد کرد که از آن‌ها گوشه‌های مختلفی ساخته شده بود. ابزار دیگر ابزار شاخصی بود که یک سوی آن دندانه‌دار و از برش طولی قسمت اصلی شاخ‌گوزن ساخته شده و

شبیه ابزارهای دباغی دستساخت سرخپوستان آمریکای شمالی بود. تاریخ‌گذاری باکرین پرتوزاگویای آن است که قدمت این ابزارها به حدود ۲۵۰۰۰ سال پیش از میلاد بازمی‌گردد. یافته‌های دو سوی تنگه برینگ گویای آن است که قدمت اسکان در این محدوده به ۵۰۰۰ تا ۸۰۰۰ سال پیش از تاریخ یاد شده باز می‌گردد. دستساخت‌های سنگی یافته شده از نهشت‌های یوکن و از آن شمار ابزارهای ورق سنگی دو وجهی ساخته شده از سنگ چورت chert و پاره‌های اُبسدیدین متاسفانه جایه جا شده و از بستر سنگریزه‌ها به دست آمد. تصویر کامل‌تر این محدوده در صورتی امکان‌پذیر است که منتظر یافته شدن آثار اسکان انسان از چینه‌های به هم نخوردۀ باشیم.

طی دوران یخ‌بندان با یکپارچه‌گی لایه‌های یخ کوردیلر و لارنتاید دسترسی به قلمروهای جنوبی‌تر ناممکن و فقط از طریق شرق کوه‌های راکی این کار طی یک مرحله بین یخچالی یا طی دوره بین استادی interstadial که حدود ۲۸۰۰۰ تا ۲۱۰۰۰ سال پیش از میلاد آغاز شد، میسر بود. بسیاری مدعی جایگزینه‌های کهن‌ترند. فرضیات این افراد متکی بر تحلیل چهارگونه از داده‌ها است: آثار و نشانه‌های بقایای آتش که باکرین پرتوزا تاریخ‌گذاری شده جز در نمونه‌هایی که همراه با ابزار و لوازم مربوط بدان عصر باشد قابل پذیرش نیست. پیدایی زغال و بقایای آتش به وسیله عوامل طبیعی و غیرانسانی نیز ممکن است. مجموعه دستساخت‌های سنگی دارای اشکال ظاهرآبتدائی نیز می‌تواند خاستگاه خطاهای دیگر باشد. آن خطا متاسفانه، از ناتوانی در تشخیص و نیز تراشه‌برداری با ورق سنگ‌هایی است که هم به وسیله انسان و هم به وسیله عوامل طبیعی ایجاد شده است. از سوی دیگر خطر تیپ‌شناسی خام واستنساخ غلط نیز وجود دارد، که در گذشته برداشت نادرست از سنگریزه‌های رود ترنتون نمونه‌ئی از این دست است...»

بدین سان یافته‌های باستان‌شناختی گویای آن است که انسان دنیای جدید در مرحله پلینیستون پسین اسکان یافت. آن چه می‌دانیم این است که در هزاره نهم ق. م. دیرین سرخپوستان آمریکای شمالی در قلمروی گستردۀ از کوه‌های راکی تا الگنی و گریت اسلیولیک Great slave lake تا خلیج مکزیک در پی شکارهای وحشی

بیسون بودند و نبود قسمت‌های فوقانی جمجمه بیسون در کاوشگاه‌ها شاید بدین دلیل است که قسمت فوقانی جمجمه و شاخ را برای ساختن صورتک جدا می‌کردند تا از آن به عنوان جادوی شکار در مراسم آیین تمنای فراوانی و تثبیت موقعیت استفاده نماید. [۲] جهان پیش از تاریخ از دیدگاهی نو، کتاب نامه] همه مهاجرت‌های کهن به آمریکا توسط مردمانی انجام یافت که ما آنان را Amerindian [سرخپوست آمریکایی یا دیرین سرخپوستان می‌نامیم. بقایای فیزیکی انسان‌ها از سایت‌های فوقانی بقایای انسان سرپهن است و مهاجران بعدی تا حدی با این گونه متفاوت بودند و بقایای آنان در پلان مرکزی نشان‌دهنده انسان درشت اندام و دارای سیمای استخوانی و نزدیک به کسانی است که فرهنگ اسکیمو را پدید آوردند و با وجود خاستگاه مغولی از نژادی مختلط بودند.

در هیچ یک از دوره‌های مهاجرت نشانه‌ئی از تهاجم طراحی شده وجود ندارد و به احتمال زیاد این مردمان در گروه‌های خانواده‌گی و در پی شکار به آمریکا راه یافته‌ند و با یافتن سرزمین پرشکار و منبع شگفت‌انگیز دانه‌های خوراکی، سیب زمینی و گونه‌های مأکول نباتات دیگر آنان را به پیشرفت به سوی دنیای نو کشانید. این مردمان راه خود را دنبال کردند و آثاری که از خود بر جای نهادند به سبب کمپ‌های موقت و اتفاقی در مقایسه با سرزمین‌های دیگر چندان زیاد نیست. در توجه به ساختار زبانی و زیان‌شناسی می‌توان گفت که حدود هزار سال پیش در دامنه‌های راکی قبائلی می‌زیستند که به جانب شرق و در امتداد دشت‌های بزرگ در حوزه‌های خط ساحلی اقیاوس اطلس حرکت می‌کردند و این حرکت شاید بخشی از مهاجرت مارپیچی بود که تا پیدایی اروپائیان در این سواحل هنوز هم ادامه داشت.

سرخپوستان شمال آمریکا دارای چند صد گروه زبانی متمایز و اندکی از آنان دارای افسانه‌های روایتی مربوط به مهاجرت بودند. آنان بر این باور بودند که انسان آغازین در سرزمین آنان پدیدار شد. به هنگام کشف آمریکا از جانب اروپائیان سرخپوستان گزارش مکتوب نداشتند و بدین سان امید به یافتن روایتی مکتوب از افسانه‌های این مردمان منطقی نیست. بسیاری از قبایل شرقی همانند قبایل ایروکویی درثبت خاطرات از روایی ذهنی مثل پیوند دادن ذهنی رویدادها با کمربندهای

۶ - شکارچیان آمریکا توجه بسیاری به کار ابزار داشتند و غالباً ابزارهای خود را می‌آراستند این قلاب هالیبوت Halibut (ماهی پهن) متعلق به سرخپوستان هایدا Haida در سواحل شمال غربی است. بر فراز تدیسک سرگرگی را می‌توان دید

صدفی به بند کشیده یا مَمَّ wampum استفاده می‌کردند. در هر مَمَّ یک رشته یا بخشی از آن با رویدادی به خاطر سپرده پیوند داشت [که دارنده آن این خاطرات را در مراجعة به و مَمَّ و به هنگام نیاز بازگو می‌کرد و با گم شدن کمربند یا مردنِ صاحب و مَمَّ آن رویداد در گذر زمان فراموش می‌شد]. سرخپوستان آجیب‌وی ojibway برای ثبت رویدادها از نقاشی بر پوست درخت Bark painting بهره می‌جستند و این نقاشی‌ها یادمانِ توالی رویدادهای اسطوره‌ئی از قهرمانان قبیله بود. بسیاری از روایت‌های عمومی شفاهی و از طریق پیران به جوانان منتقل می‌شد اما هر کسی نمی‌توانست پاسدار یا امانتدار تاریخ بومی باشد و چنین کاری به عهده کسانی بود که آنان را برای این کار تربیت می‌کردند.

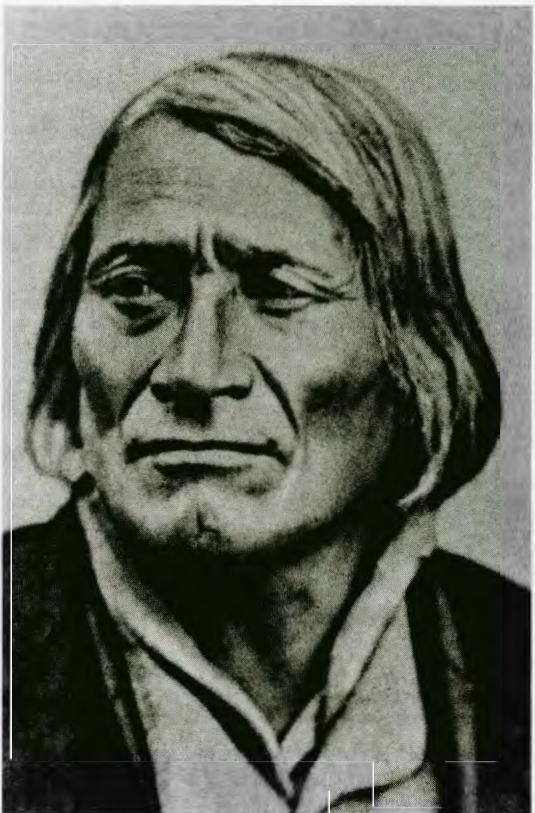
در روایت‌هایی از این گونه تنوع فرهنگ قلمروهای شمال بر روایت‌ها تاثیر نهاده

است: در شمال اسکیموها شکارچیان و صیادان سرزمین‌های یخ زده با فرهنگ پارینه سنگی فوقانی در گروههای قبیله‌ئی کوچک غالباً کمتر از صد نفر زیست می‌کردند. در منطقه جنگلی شمال و شمال دریاچه‌های بزرگ قبایل جنگلی و غالباً زیرشاخه قبیله کری cree شکارچیان منطقه جنگلی و معیشت آنان با مهاجرت گوزن کانادانی caribou، گوزن شمالی، سگ آبی و حیوانات کوچک‌تر پیوند داشت. در بیشه‌زارهای شرقی، یعنی شمال شرقی ایالات متحده، قبایلی دیده می‌شد که به هنگام کشف آمریکا اسکان یافته و در روستاهای خود به کشاورزی مشغول بودند

و فدراسیون مردمان ایروکویی حدود یک قرن پیش از رسیدن اروپاییان شکل گرفته بود. آنان در روستاهایی با خانه‌های دراز و با بامپوش پوست درخت که ویگوم

نام داشت اسکان

wiguam یافته بودند. در این منطقه هر روستا با استفاده از کرجی‌های ساخته شده از پوست درختان غان با روستاهای دیگر پیوند داشت و این حمل و نقل آسان و تجاری از جانب جنگجویان جوان انجام می‌شد. این مردمان دارای فرهنگ بنیادین کشاورزی و در معیشت آنان تاثیرکشاورزی بیش از شکار بود. آنان کشت ذرت را از قبایل جنوبی قلمرو خود یادگرفته و به ایجاد باغ‌های سیب و کشت محصولاتی دیگر چون کدو و حبوبات اشتغال داشتند و فرهنگ آسان در شمار

۷- سرخپوستی از آمریکای شمالی با صورت بزرگ و قوی و از گونه قبایل دشتی

فرهنگ‌های نوسنگی و قبایل مستقل این قلمرو از توانایی تشکیل کنفدراسیون و دولتی مستقل در شمال مکزیکو برخوردار بودند.

در جنوب و در قلمروهای گرم‌تر از بیشه‌زارهای شرقی قبایل چروکی در کنفدراسیونی در برگیرنده دو هزار روستا زنده‌گی می‌کردند. هر روستا در اقتدار یک رئیس مرد و گاه زن قرار داشت و اکثر آنان در جهت داشتن ارتباطات تجاری بهتر با یکدیگر و قبایل پیرامون خود در کنفدراسیون‌هایی ضعیف شرکت داشتند. این

مردمان در مقایسه با قبایل دیگر دارای کشاورزی بهتر و مراسم آنان با گذر فصل‌ها و رشد غلات پیوند داشت.

سرتا سردشت‌های مرکزی جنوبِ دریاچه‌های بزرگ در سال‌های حدود ۱۷۵۰ توسط قبایلی که هنوز اسب نزد آنان کاربرد نداشت مسکون و معیشت آنان متکی بر اقتصادی ترکیبی بود. این مردمان در قطعه زمین‌های میان بیشه زارها و دره رودخانه‌های زنده‌گی می‌کردند و خانه آنان گلی و دربرابر برف مقاوم و به هنگام شکار در تپی‌های پوستی که تحرک آنان را آسان‌تر می‌کرد اقامت داشتند. گله‌های مهاجر بوفالو ذخایر غذایی این مردمان را کامل می‌کرد. سلاح این مردمان در شکار

نیزه‌های سنان سنگی و تیر و کمان و دام آنان ردیفی از تیرهای عمودی بود که گله شکار را به جانب صخره‌ها هدایت و با فرو افتادن شکار از فراز خرسنگ‌ها به قصابی آن‌ها می‌پرداختند. این گونه از معیشت با زنده‌گی سوارکاران خشنی که یک قرن پیش از نابودی نهایی استقلال زنده‌گی سرخپوستی در اواخر سده نوزده، که معیشت آنان کاملاً متکی بر گوشت بوفالو بود، تفاوت داشت. افسانه‌های روایتی این سرخپوستان دشتی و از آن شمار افسانه بزرگ مادر ساکن ژرفای زمین بازتاب زنده‌گانی شکارچیان و نیز توجه کشاورزان به ذخایر آب بود. در گذشته‌ئی دورتر از این دوره تدارک و ذخیره مواد غذایی کار زنانی بود که در باغ‌های

۸- مرد اسکیمو از نقاشی‌های جان وايت در سده شانزده پوشک و زین خربوش و چکمه‌های پوستی مورد کاربرد قبایل شمالی امکان ادامه زنده‌گی در سرزمین بیخ زده را فراهم می‌ساخت.

کوچک خود به خوردنی های گیاهی نیز توجه داشتند.

مرز اقیانوس اطلس و
کوههای راکی وزنجیره جزایر
ونکوور و کوین شارلوت
زیستگاه گروههایی خاص از
قبایل دریاگرد بود. این
مردمان کشاورز نبودند و در
زنجیره غذایی خود گاهی از
دانههای وحشی، ریشه
گیاهان و برخی از نباتات
ماکول نیز بهره می جستند.
ابزار کار آنان فاقد ساختار زیبا
و در شمار ابزارهای اواخر
عصر نو سنگی بود: مثل مشته
تبیر و تیغه تیشه سنگی و
نیزههای سنان سنگی و جز

آن. کرجی های آنان اما
کارآمد و از چوب سرو آزاد
مناطق کوهستانی ساخته

می شد و خانه آنان نیز چوبین و بزرگ و دارای کنده کاری و نقاشی های غنی و نشان
خانواده گی بود. فراوانی ماهی، خوک آبی، شیر دریایی آنان را از کشاورزی بی نیاز
کرده بود و از آن جا که در گیری بین روستاهای کلانها کاری عادی بود و داستانهای
آنان نیز به داستانهای دارای گرایش پهلوانی تمایل داشت؛ و داستانهای مورد
توجه طبییان قبیله داستانهای مربوط به خاستگاه حیوانات، پیدایش تمدن و
زندگی پس از مرگ بود.

در جهت جنوب در قلمرو سواحل اقیانوس اطلس و کوههای راکی قبایل بسیار
فقیری سکونت داشتند که آشنایی آنان با کشاورزی استفاده از برخی از نباتات، آرد

۹ - عصاهای پردار نیایشگران زونی zuni از قبایل وابسته به مردمان پوئبلو Pueblo این عصاهای وسیله ارتباط میان ارواح و انسان در مراسم آیینی بود که در آن عقایب را قربانی می کردند.

بلوط وریشه گیاهان وحشی و دانه‌های خوراکی در زنجیره غذایی خویش بود. این قلمرو وحشی و بایر بودن زمین‌ها شرایط دشواری را برای قبایل فقیری که در گروه‌های کوچک زنده‌گی می‌کردند فراهم آورده بود. چنین شرایطی سبب دور ماندن این مردمان از تهاجم قبایل دیگر و همسایه‌های ثروتمند آنان در دشت‌های شرقی بود.

در حوزه‌های جنوب غربی، یوتا و کلرادو، فرهنگ سرخپوستی آمریکای شمالی به بالاترین نقطه اوج خود دست یافته بود. قرن‌ها در امتداد دره رودخانه و در صحرا روستاهایی بزرگ با خانه‌های گلین شکل گرفته و برخی از این سرخپوستان به ویژه مردمان هوکام Hokoham با آبیاری مزارع خود از طریق کنند شیارهایی از بالاترین تا فروترین قسمت‌های رودخانه و انتقال آب به مزارع آشنایی داشتند. با دیگرگون شدن شرایط اقلیمی در سده دوازده بسیاری از اقامتگاه‌های روستایی رها و کشاورزی به قسمت‌های حاصلخیز دره رودخانه انتقال یافت و روستاهای سرزمین‌های خشک غیرمسکون شد.

قبایل دشتی با فرا رسیدن خشکسالی به تدریج به تهاجم به جامعه‌های سرخپوستی اسکان یافته روی آوردند و چنین بود که گروهی با تغییر مکان به غارها

- ۱۰- کیش پرنده‌گان در سواحل اقیانوس اطلس از آسیا تا آمریکا رایج و نقش پرنده‌گان در آرایه‌های مختلف پدیدار بود. این کلاه حصیری با تصویر چند از سرخپوستان جنوب غربی آمریکای شمالی و سیدبافی این منطقه از کیفیت هنری والایی برخوردار بود.

و گروه دیگر به استحکامات پوئیلو یا شهرک‌های شکل گرفته بر فراز همواری‌هایی که حصاری از صخره‌های بلند داشت روی آوردند. زبان گروه‌های مختلف پوئیلو بیش از یک زبان اما همه آنان از فرهنگی عمومی و بنیادینی که از شرایط زنده‌گانی آنان متاثر بود برخوردار بودند. اساطیر این مردمان از قبایل دیگر آمریکای شمالی دقیق‌تر

و از زنده‌گانی اجتماعی و رشد مداوم انسان متاثر و رهبر یا رئیس هر یک از این شهرک‌ها هنگامی به مقام سیاسی خود دست می‌یافتد که در دین و دانش مردمان خویش به مرتبه بالایی تشرف یافته بود.

۱۱ - سرخپوستان پوئیلو در آمریکای شمالی دارای پیشرفته‌ترین اساطیر و کاچینا kanchina در شمار ارواحی بود که در مراسم آئینی جشن‌های کشاورزی کاربردی خاص داشت. تصویر ۱۱ از نقاشی‌های سرخپوستی دربردارنده تصویر تاوا tawa یا کاچینای خورشید است.

در این کتاب رویکرد به اساطیر آمریکای شمالی متکی بر جلوه‌های مختلف فرهنگی سرخپوستان و تنها متکی بر گذرهای تاریخی نیست. در سده شانزدهمیلادی نمودهای زنده‌گی سرخپوستان متفاوت و در میان این قبائل از معیشت متکی بر شکار عصر سنگ و بدون نشانی از کشاورزی تا شهرک‌های سازمان یافته بوثیلو و چروکی وجود داشت. در حوزه میسی سی پی سفلی اقامتگاه قبایل ناتچز بر همواری بلندی‌ها شکل گرفته و در سراسر قاره آمریکا تنها مردمانی بودند که در نظام اجتماعی آنان کاسته‌های مختلف اریستوکرات، کاهنان و مردم عادی هر یک جایگاه خود را داشتند. نظام ارتباطی و پیشه‌وری میان شهرک‌های این مردمان از نظم بالایی برخوردار و همه این اجتماعات جامعه‌هایی را شکل می‌داد که در نخستین قرن تهاجم اروپائیان از هم گستته و از این شمار تنها اندکی برای نشان دادن روال زنده‌گی این قبایل باقی ماند. [۶] جهان پیش از تاریخ از دیدگاهی نو،

کتاب نامه]

□□□